ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު
ދިވެހިރާއްޖެ

ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތް

- **މައްސަލައިގެ ނަންބަރު:** 2019/HC-A/330
- **އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް:** އިސްމާޢީލް މަޒްހަރު / ހ.ދިސްޓީނައިޖް
- **އިސްތިއުނާފަށް ޖަވާބުދޭ ފަރާތްތައް:** 1- މަޢާނާ މުޙައްމަދު / ހ.ދިސްޓީނައިޖް

  2- އަޙްމަދު މުޢާޛު / ހ.ދިސްޓީނައިޖް

  3- އިބްރާހީމް މުޢިއްޒު / ހ.ދިސްޓީނައިޖް

  4- މަޢޫނާ މުޙައްމަދު / ހ.ދިސްޓީނައިޖް

  5- މުޢީނާ މުޙައްމަދު / ހ.ދިސްޓީނައިޖް

- **މައްސަލައިގެ ބާވަތް:** ބިން ޢައްޔަންކުރުން

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:
ފަނޑިޔާރު ޢާއިޝަތު ޝުޖޫނާ
ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނަޢީމް
ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީދު

ނިމުނު ތާރީޚު: 20 ޛުލްޤަޢިދާ 1442 / 30 ޖޫން 2021

ހައިކޯޓުގައި ޤަޟިއްޔާ ރަޖިސްޓްރީ ކުރެވުނު ތާރީޚު: 22 ޝައްވާލު 1440 / 25 ޖޫން 2019

އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު މައްސަލަ:

- ނަންބަރު: 2735/Cv-C/2018
- ނިންމި ކޯޓު: ސިވިލް ކޯޓު
- ގާޒީ: [illegible]
- ހުށަހެޅުނު ތާރީޚު: 13 ޖޫން 2018
- ނިމުނު ތާރީޚު: 09 މޭ 2019

ފަނޑިޔާރު ޝަހީދުގެ ރައުޔު: މިރައުޔަށް ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ފައިސަލް އާއި ފަނޑިޔާރު ޝުޢައިބު ހުސައިން ޒަކަރިއްޔާ ތާއީދުކުރައްވައިފައެވެ.

ތަޢާރުފު:

1. މިއީ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 2735/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާ އެކޯޓުން ނިންމާފައިވަނީ، [illegible] ނުވަތަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފު [illegible] އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ [illegible] [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފުކޮށްފައެވެ. މިމައްސަލާގައި އިސްތިއުނާފު [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] މުޙައްމަދު އާއި [illegible] [illegible] އާއި އިބްރާހިމް [illegible] އާއި [illegible] މުޙައްމަދު އާއި [illegible] މުޙައްމަދުއެވެ.

[illegible]:

2. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އާއި ސ. [illegible] އެވް (ރަޖިސްޓްރީ ނަންބަރު މ-4175) [illegible] 3212.76 [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އާއި [illegible] 3 ([illegible]) [illegible] 3 ([illegible]) [illegible] [illegible] 07 ([illegible]) [illegible].

3. [illegible] ކޯޓުގެ ނަންބަރު 252/MC/2000 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ސ. [illegible] އެވް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ހަދިޔާކޮށްފައެވެ. އެ ޤަޟިއްޔާއިން ކަނޑައެޅިފައިވަނީ ވާރިސުންގެ ޙައްޤުގައި ތަރިކަ ބިމު 6 ޖުމްލަން ހ. ވިސްޗްނަރިޖް އޮތް ބިމާ އަދިއެކަމަ ގޭގެ ހަމަހަމައަށް މިލްކުވެގެންވާކަމަށެވެ.[1]

4. އަދި މި 6 ޖުމްލަގެ ނަންބަރުތަކުގައި މިގޭ ރަޖިސްޓްރީކުރެވިފައިވަނީ ނަންބަރު މ.4175 އިމާރާތާއި ގޭގެ ނަންބަރު ރަޖިސްޓަރީން[2] އެނގެއެވެ.

5. ކޯޓުގެ ވާރިސުންތަކުގެ މެދުގައި ދެބަސްވުންތަކެއް އުފެދި، ވާރިސުންތަކުން ކޯޓު ޝަރީޢަތް ވަކިކުރަން ބޭނުންވެ އެކި ފަހަރު މަދަން ސިވިލް ކޯޓަށް މައްސަލަ ހުށަހަޅާފައިވެއެވެ. މިގޮތުން މައްސަލަތައް ހުށަހެޅިފައިވާ ކަމަށް މިމައްސަލަތަކުގައި ހުށަހެޅުނު ފަރާތްތަކާއި ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތް ދަޢުވާތަކާއި ތަފުސީލް ތިރީގައި ހިމެނިފައިވެއެވެ.

ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު	ހުށަހެޅި ފަރާތް	ނިމުނު ގޮތް
3537/Cv-C/2017	ވަޙީދު ފަހުމީދާ	ދަޢުވާކުރި ފަރާތް ހާޒިރުނުވުމުން ބާޠިލް
1286/Cv-C/2017	ވަޙީދު ފަހުމީދާ	ދަޢުވާކުރި ފަރާތުން އެދުމުން ބާޠިލް
2735/Cv-C/2018	ވަޙީދު ފަހުމީދާ	އިސްތިއުނާފުކުރާ މައްސަލަ
3934/Cv-C/2018	އިސްމާޢީލް ވަޙީދު	ސިވިލް ކޯޓުގެ 2735/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާއިން ނިންމާފައިވާތީ، އިތުރު ޝަރީޢަތް ކުރިއަށްގެން ދެވޭނެ ނޫން ކަމަށް

6. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2735/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާ ނިންމާފައިވަނީ، އަންނަނިވި ގޮތަށެވެ.

> " ހެންވަރު، ހ. ވިސްޗްނަރިޖް (ރަޖިސްޓަރީ ނަންބަރު: މ.4175) އޮތް ބިމާ 3212.76 (ތިންހާސް ދުއިސައްތަ ބާރަ ޕޮއިންޓް ހަތެއް ހައެއް) އަކަފޫޓުގެ އަދިއެކަމަ ގޭގެ، މާލޭ ސިޓީ ކައުންސިލްގެ ދިރާސާގެ ނަންބަރު 425-B5/144/2019/75 (20 މާރިޗު 2019) ސިޓީއާއެކު ފޮނުވާފައިވާ ޗާޓާ އެއްގޮތަށް

---

[1] ސިވިލް ކޯޓުން ހުކުމްކުރައްވާފައިވާ "ހ. ވިސްޗްނަރިޖް" (ރަޖިސްޓަރީ ނަންބަރު މ.4175) އޮތް ބިމާ ގޭގެ ރަޖިސްޓަރީގެ ކޮޕީއިން އެނގެން ހުރި [illegible]

[2] ސިވިލް ކޯޓުން ހުކުމްކުރައްވާފައިވާ "ހ. ވިސްޗްނަރިޖް" (ރަޖިސްޓަރީ ނަންބަރު މ.4175) އޮތް ބިމާ ގޭގެ ރަޖިސްޓަރީގެ ކޮޕީ.

ގޯތި ދެބައިކޮށް ބައިކޮށް، ކޯޓުގެ ހުކުމަކުން އޭގެ ކަރަންޓްކުރެވުން ވަނީ ނުހުއްދަ ގޮތަށް، ކޯޓުގެ ހުކުމުގެ

ދޫކޮށް ކަނޑައެޅި ގޯތިން އޭގެ 535.46 (ފަސްސަތޭކަ ތިރީސް ފަހެއް ޕޮއިންޓް ހަތަރެއް ހައެއް) އަކަފޫޓުގެ

ބައި ހ.ވިލިސްޓީނައިޖް، މަރިޔަމް މުނައްވަރު (ދިވެހި ރައްޔިތެއްގެ އައިޑެންޓިޓީ ކާޑު ނަންބަރު A004399)

އަށް އަދި ކޯޓުގެ ބޭރު އޭގެ 2677.3 (ދެހާސް ހަސަތޭކަ ހަތްދިހަ ހަތެއް ޕޮއިންޓް ތިނެއް) އަކަފޫޓުގެ

ބައި ހ.ވިލިސްޓީނައިޖް ، އަހުމަދު ޝާހިދު (ދިވެހި ރައްޔިތެއްގެ އައިޑެންޓިޓީ ކާޑު ނަންބަރު A070112)

އާއި އިބްރާހީމް ޝާހިދު (ދިވެހި ރައްޔިތެއްގެ އައިޑެންޓިޓީ ކާޑު ނަންބަރު A037090) އާއި އިސްމާޢީލް

ޝާހިދު(ދިވެހި ރައްޔިތެއްގެ އައިޑެންޓިޓީ ކާޑު ނަންބަރު A037111) އާއި މަރިޔަމް މުނައްވަރު (ދިވެހި

ރައްޔިތެއްގެ އައިޑެންޓިޓީ ކާޑު ނަންބަރު A126345) އާއި އަދި ފާތިމާ މުނައްވަރު (ދިވެހި

ރައްޔިތެއްގެ އައިޑެންޓިޓީ ކާޑު ނަންބަރު A037089) އަށް އެއްބަސް ގޮތަށް، އަމިއްލަކުރުމާއި އިސްތިޢުމާލު

ކުރުމަށް ނުވަތަ އެހެންގޮތަކަށް ބޭނުންކުރުމަށް ހުއްދަ ދޫކުރުމާއި ގުޅޭގޮތުން އެއްވެސް ކަހަލަ ބިރުދެއްކުން މިހާރު

ވެސް މިކޯޓުގެ ބަޔާންކުރާ ކަނޑައަޅައި ހުކުމްކޮށްފައެވެ."

7. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3934/Cv-C/2018 ދަޢުވާއާ ނިޔާކުރެވުނު ހ.ވިލިސްޓީނައިޖް (ރަޖިސްޓްރީ

ނަންބަރު 4175ހ.) ގެ ބިން އަދިއަށް ގޯތި ބެހެޓުން ބިން އެއްއަށްކުރުމުގެ މައްސަލަ ސިވިލް ކޯޓުގެ

2735/Cv-C/2018 ދަޢުވާއާއިން ނިޔާކުރެވުނު، އެދަޢުވާއާގެ ދަށުން ހުށަހަޅާފައިވާ މައްސަލަ އިތުރަށް

ބަލައި ކުރިއަށް ގެންދާން ބޭނުން ނެތްކަމަށް ކަނޑައަޅައި ހުކުމްކޮށްފައެވެ.

8. މިކޯޓަށް މި ޝަކުވާ ހުށަހެޅިފައިވަނީ ސިވިލް ކޯޓުގެ 2735/Cv-C/2018 ދަޢުވާއާ އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ ބާރު

މައްސަލައެކެވެ. އެކޯޓުގެ ނިންމުން ބާތިލުކުރުމަށް އިސްތިއުނާފުކުރާ ސަބަބުތަކުގެ މައްޗަށް ހުށަހަޅާފައެވެ.

8.1 ހ. ވިލިސްޓީނައިޖް ބައިކުރިއިރުގައި އޭރު މަރިޔަމް މުނައްވަރުގެ ފަރާތުން 3 ރޭޖެއް ހުށަހަޅާފައިވާކަން.

S.1.1 މިގޮތުން ފުރަތަމަ ހުށަހެޅި ޗާޓުކަމަށް ޝަރީޢަތް ނިމުނު ރިޕޯޓުގައި[3] ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ އަންނަނިވި ޗާޓުކަމަށް ބެލެވެއެވެ. މިޗާޓަށް މައްސަލައިގައި ދެން ތިބި ބެލެނިވެރިން އިޤުރާރުވެ ސޮއިކޮށްފައިވެއެވެ.[4] [illegible] ކަމުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ ގޯތިން ގޯތި މަގެއް ނަގަން ޖެހުނެވެ.[5]

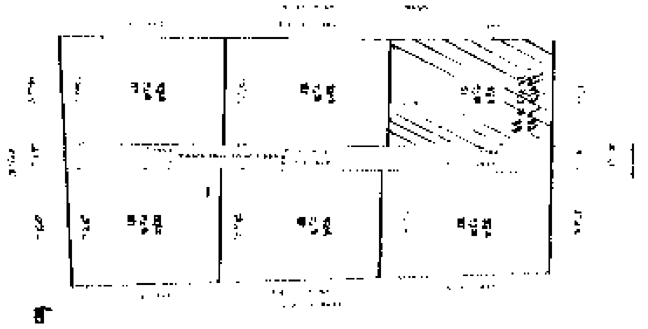

S.1.2 [illegible] [illegible] ފަރާތުން ހުށަހެޅިކަމަށް ޝަރީޢަތުން ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ[6] އަންނަނިވި ޗާޓުކަމަށް ބެލެވެއެވެ. މިޗާޓަށް ބެލެނިވެރިން [illegible][7] ނަމަވެސް ހުށަހެޅި ޗާޓުގައި [illegible] [illegible] [illegible] ބައި [illegible] ގޯތީގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

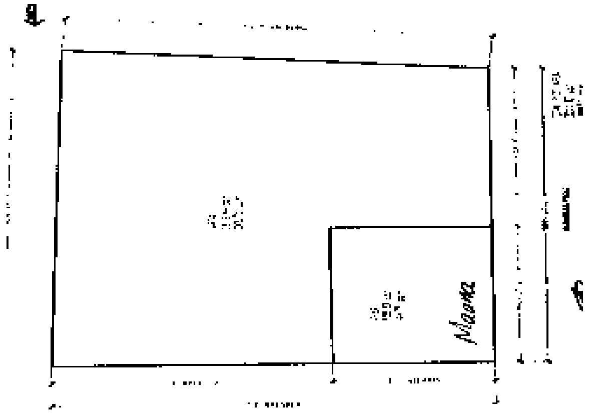

---

[3] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2735/Cv-C/2018 ގެ [illegible] ޝަރީޢަތް ނިމުނު ރިޕޯޓުގެ 5 ވަނަ ސަފްހާ

[4] [illegible] ގެ [illegible] [illegible] 03 ވަނަ ނުކުތާ.

[5] 27 އޮކްޓޫބަރު 2018 ގައި [illegible] [illegible] ދީފައިވާ ބަޔާން

[6] ސިވިލް ކޯޓުގެ ރިޕޯޓުގެ 03 ވަނަ ނުކުތާ.

[7] [illegible] ގެ [illegible] [illegible] 03 ވަނަ ނުކުތާ.

8.1.3 މަޢާނާ މުޙައްމަދުގެ ވަކީލުން ދެން ހުށަހަޅާފައިވީ އަންނަނިވި ޗާޓު ކަމަށް ބެލެވެއެވެ. މިޗާޓުގައި މަޢާނާ މުޙައްމަދު ހިއްސާ ބައި ގޯތީގެ ހުޅަނގު ދެކުނުން ބަދަލުކޮށްފައިވެއެވެ.

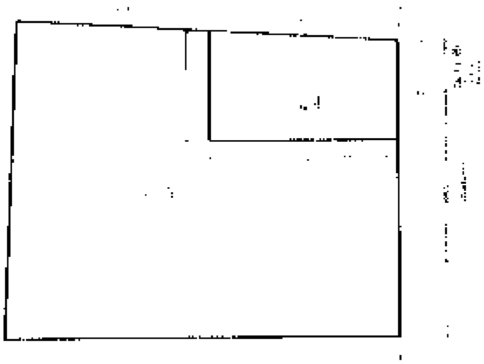

8.2 މަޢާނާ މުޙައްމަދު ފިޔަވައި ދެން [illegible] ބައިވެރިންގެ ވަކީލުން ޝަރީޢަތަށް ދެޗާޓް ހުށަހަޅާފައިވާކަން.

8.2.1 މިގޮތުން ފުރަތަމަ ހުށަހަޅާފައިވާ އަންނަނިވި ޗާޓު ކަމަށް ބެލެވެއެވެ. މިޗާޓުގައި [illegible] އިރުން ހުޅަނގަށް ގޯތި 6 ބަޔަށް ބައިކޮށްފައިވާގޮތުން ހުށަހަޅުއްވާފައިވެއެވެ. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3934/Cv-C/2018 ގެ [illegible] [illegible] [illegible] ފަރާތުން [illegible] [illegible] ހުށަހަޅާފައިވާ މިޗާޓެވެ.

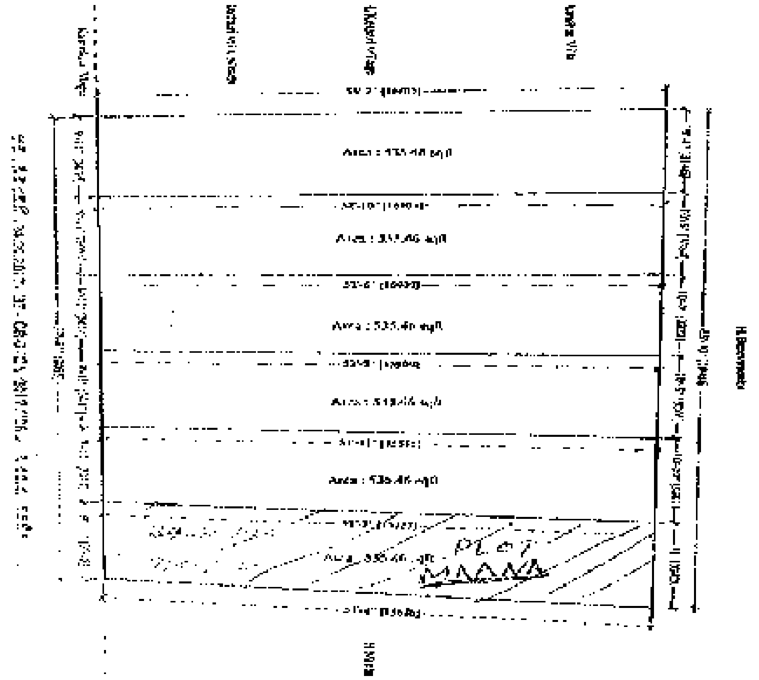
Area : 535.46 sqft
Area : 535.46 sqft
Area : 535.46 sqft
Area : 535.46 sqft
Area : 535.46 sqft
Area : 535.46 sqft
PLOT
MAANA

S.2.2. އަދި [illegible] ހުށަހެޅި ޗާޓުގައިވަނީ [illegible] [illegible] ގޮތަށް ގޯތީގެ ހުޅަނގު ދެކުނު ކަނުން ބައެއް މައުނާ މުޙައްމަދަށް އޮންނަ ގޮތަށް، އަދި ގޯތީގެ ބާކީ އަނެއްބައި ގޯތީގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

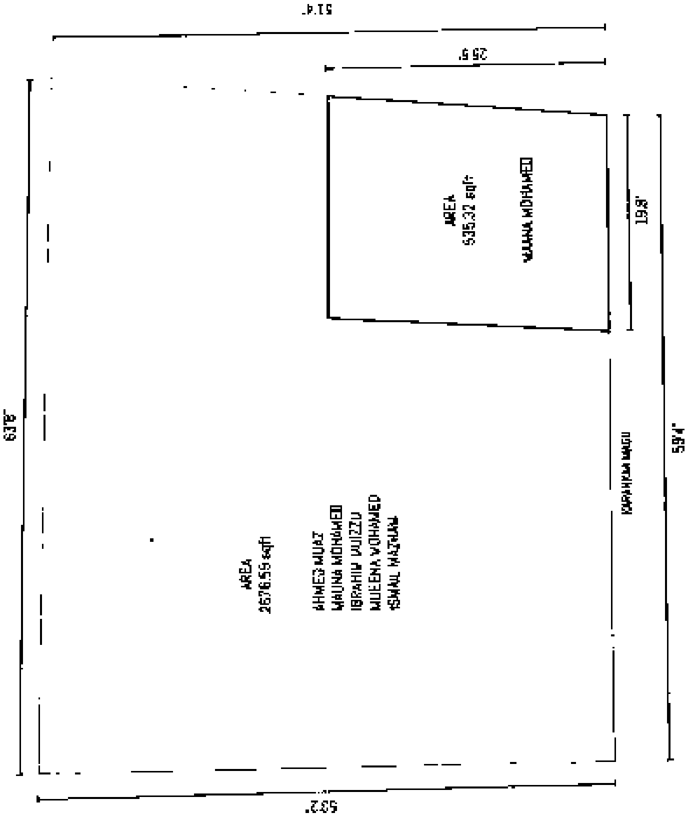
21.4'
25.5'
63'8"
19.8'
59'4"
53.2'
AREA
535.32 sqft
MAUNA MOHAMED
AREA
2676.55 sqft
AHMED MUAZ
MAUNA MOHAMED
IBRAHIM MUIZZU
MUEENA MOHAMED
ISMAIL NAZHAN
KAPAHIRAA MAGU

S.2.3. މިޗާޓުގައި ހުށަހެޅި [illegible]، ފަހުން ހުށަހެޅި ޗާޓު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ހުށަހެޅި ޗާޓު އެއްގޮތަށް ކަމަށް ބުނެވިފައިވާކަން[8]

---

[8] [illegible]

8.3. މިޢިޔާރީ ޙާލަތު ޤަބޫލުކުރެވޭ، އިމާރާތްކުރުން ހުއްޓުވުމަށް ބަދަލުގެ ގޮތުގައި ދައްކަން ޖެހޭ ގޮތުގެ ނަމޫނާ ސަރަޙައްދުން ބަލައިގަންނަވާފައިވާކަން އަންގައި ދިނުމަށް ޙާޟިރު ހުށަހެޅުމަށް ފަރާތްތަކުން ފޮނުވުން ބޭނުންވަމުން އޮތުމާއި، އެއްގޮތަށް ބަޔާންކުރުމުގައި ދިނުމަށް ޙާޟިރު ހުށަހަޅަން ބޭނުންވާކަމަށް ބެލުމުގައިވާކަން[9]

8.4. ބޯހިރާގެދޮރުތައް ޙާޟިރުކަމާއި އެއްބަސްވުންތަކުގެ ދެފަރާތުން ހުށަހެޅި ޙާޟިރުވެ މޭރު ސަރަޙައްދު ކުރުމުގެ ޙާލަތުގައި ޕްރޮޖެކްޓްގެ ބައިކުރުމުން އިމާރާތްކުރުމަށް އެންމެ އުސްމިނަށް ކޮށާލާ ސަރަޙައްދުން ސަރުކާރުގެ ލާޒިމް މިޢިޔާރު މިންވަރާ ހުށަހެޅި ޙާލަތު އެއްގޮތުން ބައިކުރުމުން އިމާރާތްކުރުމަށް އެންމެ އުސްމިނަކީ 18.522 މީޓަރުކަމާއި ދެން ލީހު ބޯހިރާގެދޮރު ހުށަހެޅިގޮތުން ބައިކުރުމުން އިމާރާތްކުރުމަށް އެންމެ އުސްމިނަކީ 8.652 – 9.117 މީޓަރާ ދެމެދުގެ އުސްމިނަކަށްކަން އެނގެން ބޭނުންވާކަން[10]

8.5. މިއިސްލާމް އޮތް ހުށަހެޅުއްވީ ބަދަލުތަކަން ދައްކާފައިވާ އެއްގޮތް މަސްވެރިކަމު ސަރަޙައްދުގެ ކަރަންޓްގަވާން ވަރު ނިސްބަތުވާފައިވާ ގޮތުގެ ހުރަހުގެ ދުނިޔެ ކަނޑު 535.46 ބައެއް މިނާ މުރައްބަ ފޫޓަށް އޮތުމުން ބޯހިރާގެދޮރުން ދޮވުމަށް ޖެހޭނެކަން[11]

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ހުކުމްކުރައްވާ އިސްތިއުނާފުގެ ނިންމުން

9. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2735/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާގައި ޙުކުމްކުރެއްވުމާއި ގުޅިގެން ހ. މިސްޓިނަރީޖް، އިސްމާޢީލް މަޖީދުގެ ފަރާތުން އެދެއްސަވާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފު ކުރުމުން އަންނަނިވި

---

[9] ބަލާ ގ ޤަރާރުކުރުމުން ނިންމުމުގެ 03 ވަނަ ނަންބަރު.

[10] ބަލާ ގ ޤަރާރުކުރުމުން ނިންމުމުގެ 03 ވަނަ ނަންބަރު.

[11] ބަލާ ގ ޤަރާރުކުރުމުން ނިންމުމުގެ 03 ވަނަ ނަންބަރު.

ނުކުތާތަކަށް ފާހަގަކޮށް، އެ ނުކުތާތަކާމެދު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ވާހަކަދައްކަވާފައި ވެއެވެ. މިގޮތުން ހުށަހެޅި ނުކުތާތަކަކީ؛

9.1. ހ.މިސްޓިނަރިޖް، މަޢާން މުޙައްމަދުގެ އެކަނި މަސްވަރަކަށް ރިޢާޔަތް ކުރައްވައިގެން ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2735/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާ ނިންމަވާފައިވަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 42 ވަނަ މާއްދާ އާއި 65 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފަށްކަމަށް ބުނެ ހުށަހަޅާ ނުކުތާއެވެ.

9.1.1. މިނުކުތާގެ ތަފްސީލުގައި އިސްތިއުނާފު ވަކީލުގެ ފަރާތުން ފާހަގަކުރައްވާފައިވަނީ ހ.މިސްޓިނަރިޖް އަށް ކާރު ގޮތުގެ ދިން އެ އެއްޗެހީގެ ގޮތުގައި އައްއަނަކުރުއްދާކުރުމަށް އެދި ހ.މިސްޓިނަރިޖް / އިސްޓާރިޔޮ ވަކީލުގެ ފަރާތުން މައްސަލައަށް ހުށަހެޅުއްވުން އެމައްސަލަ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3934/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާގެ ގޮތުގައި ބަލައިގެން ގެންދެވުމަށް ނިންމުމަށްފަހު، އަދި އެމައްސަލައަކީ އިސްތިއުނާފުކުރެވިފައިވާ މައްސަލައާ ސީދާ ގުޅުންހުރި މައްސަލައަކަށްވާއިރު، އެމައްސަލައާމެދު ގޮތެއް ނުނިމި އެކުލެވިގެންނުވީ، މަޢާން މުޙައްމަދުގެ ޙައްޤުތައް ހިފެހެއްޓި ދަޢުވާ ބަލައިގަތުމަށް ދުވަހުގައި، އެމައްސަލައިގައި ގޮތެއް ނުނިމެނީސް ދަޢުވާ ބަލައިގަތުމަކީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 42 ވަނަ މާއްދާއާއި 65 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފު ކަމަށެވެ.

9.2. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނިންމުން ނިންމަވާފައިވަނީ މާލެ ސިޓީ ކައުންސިލްގެ އިދާރާގެ ނަންބަރު 425-B5/144/2019/75 (20 މާރިޗު 2019) ސިޓީއަށް ރިޢާޔަތްކުރައްވާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ވަނިއްޔާތުންގެ ޤާނޫނުގެ 5 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ (1) ވަނަ ނަންބަރާ ޚިލާފަށްކަމަށް ބުނެ ހުށަހަޅާ ނުކުތާއެވެ.

10. އިސްތިއުނާފު ވަކީލުގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާ އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތަކާއި ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ދެއްކި ވާހަކަތަކަށް އިސްތިއުނާފު ބައްލަވާ ފަނޑިޔާރުންގެ ތެރެއިން އަޅުގަނޑު މުޙައްމަދު އާއި އިބްރާހީމް

މަޤާން މުރައްރަބު އާއި މުވީން މުރައްރަބު ތާއީދުކުރާކަމަށް އެންމެހައި ފަރާތްތައް ބަލައިގަތުމަށްފަހު ރާސްތާކުރުމަށް

އަންގަވައި މުޢާމަލާތް ކުރައްވާފައެވެ.

11. އިސްތިއުނާފު ދަޢުވާ މައްސަލަ މުރާޖަޢާކުރުމުގެ ޒާތުން މަދަނީ ޝަރީޢަތުގެ ފާހަގަކޮށްލެވޭ ސިވިލް ކޯޓުގައި ދު ފޯސްއާ ހިންގާފައިވާ އެއްބަސްވުމަކީ މަޢުލޫމާތު ދެފަރާތުގެ ހިފެހެއްޓުމުގެ ދައުލަތުގެ ހުށަހަޅައިގެން ކަމަށެވެ. އަދި ސިވިލް ކޯޓުގެ 3934/Cv-C/2018 ވަނަ ފޯސްއާ ދާސާކަން ނިންމާފައިވާކަމަ އިސްތިއުނާފުކުރަން ބޭނުންވަނީ އެފޯސްއާކަމަށެވެ. އަދި މިފޯސްއާގެ ވެސް އިސްތިއުނާފުގައި ފާހަގަ ކުރައްވާ އިސްލާމީ މަޒުހަބު ކަމުގައެވެ.

ސިވިލް ކޯޓުގެ ނިންމުން ޤާނޫނުއަސާސީގެ 42 ވަނަ މާއްދާއާ 65 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފުތޯ؟

12. ޤާނޫނުއަސާސީގެ 42 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ އަންނަނިވި ގޮތަށެވެ.

> (ހ) ކޮންމެ މީހެއްގެ މަދަނީ ޙައްޤުތަކާއި ވާޖިބުތައް ކަނޑައެޅުމުގައި ނުވަތަ ޖިނާއީ ކުށެއްގެ ތުހުމަތު މީހެއްގެ މައްޗަށް އުފުލިގެނަމަ، ޤާނޫނަކުން ޤާއިމުކޮށްފައިވާ މިނިވަން އަދި އެއްވެސް ފަރާތަކަށް ނުޖެހިލައިނުގަންނަ ކޯޓަކުން ނުވަތަ ޓްރައިބިއުނަލަކުން އެކަށީގެންވާ މުއްދަތެއްގެ ތެރޭގައި، އިންސާފުވެރިކޮށް ހުޅުވާލެވިފައިވާ ޝަރީޢަތެއް ހިންގުމުގެ ޙައްޤު ކޮންމެ މީހަކަށް ލިބިގެންވެއެވެ.
>
> (ށ) ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހިނގާ އެންމެހައި ޝަރީޢަތްތަކެއް ހިނގަންވާނީ އާއްމުކޮށް ހުޅުވާލެވިގެންނެވެ، ވަކި ޚާއްޞަކޮށް ބުނެވިފައި ނުވާ ޙާލަތްތަކުގައެވެ.

13. ޤާނޫނުއަސާސީގެ 65 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ އަންނަނިވި ގޮތަށެވެ.

> **65-** ވަނަ މާއްދާ - ޢަދުލުވެރި ޝަރީޢަތަކާއި ފުރުޞަތުދިނުމުގެ ޙައްޤު
>
> މި ބާބުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އެއްވެސް ޙައްޤެއް ނުވަތަ މިނިވަންކަމެއް އެއްވެސް މީހެއްގެ ކިބައިން ނިގުޅައިގަންނަ ނަމަ، ނުވަތަ ހިފަހައްޓައިފިނަމަ، އިންސާފުވެރި ޙައްޤުގެ ފަރުވާދިނުމަށް އެ މަޢްލޫމާތު ކޯޓަށް ހުށަހެޅުމުގެ ޙައްޤު އެ މީހަކަށް ލިބިގެންވެއެވެ.

14. ޝަރުޢީ ދާއިރާއިން ޙަވާލާދީފައިވާ އިސްތިއުނާފު ނުކުތާ ބަޔާންކުރުމަށް އިސްލާމީ މަޒުހަބުގެ ފާހަގަ ކުރައްވާފައިވާ ބެހޭ އެއްބަސްވުމާގުޅޭ މަޢްލޫމާތު ދަފްތަރުން ހުށަހަޅައިދޭނެކަމަށް، އަދި ސިވިލް

ހިނގުމެއްނެތި/ ގޮތެއް ކަނޑައެޅުމެއް ނެތި އެމައްސަލައިގައި މަޙްކަމާ މުދައްޢާގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި މައްސަލަ ހިންގާ ނިންމާފައިވަނީ ކަމުގައި ދަޢުވާ މުދައްޢާގެ ވަސީލަތަކީ ހިމާޔަތްކުރެވޭ ގޮތަކަށެވެ.

15. ދަޢުވާ މުދައްޢާގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވަނީ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2735/Cv-C/2018 ގަޟިއްޔާއެވެ. މިޤަޟިއްޔާ ހުށަހެޅިފައިވަނީ 13 ޖޫން 2018 ގައެވެ.

16. މިޤަޟިއްޔާ އެކޯޓުގައި ހިނގަމުންދަނިކޮށް، ހ. މިސްކިތުނަޑި ގޯތި ބެހިނުވެރިންގެ ތެރޭގައި ބައިކޮށްދިނުމަށް އެދި ވާރުތަވެރިންގެ ތެރެއިން އިސްމާޢީލް މަޙްމޫދުގެ ފަރާތުން ސިވިލް ކޯޓަށް މައްސަލައެއް ހުށަހެޅިއެވެ. އެއީ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3934/Cv-C/2018 ގަޟިއްޔާއެވެ. މިޤަޟިއްޔާ ހުށަހެޅިފައިވަނީ 25 ސެޕްޓެމްބަރު 2018 ގައެވެ. އެމައްސަލަ ހިނގަމުންދަނިކޮށް އިސްމާޢީލް މަޙްމޫދުގެ ފަރާތުން އިތުރު މައްސަލައެއް ހުށަހަޅާ ސަބަބަކަށް ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ ދަޢުވާ މުދައްޢާގެ ފަރާތުން ބިން ވަކިކޮށްދިނުމަށް ބަދަލުކުރުމަށް މައްސަލަ ހުށަހަޅާ އަނިޔާވާ ގެންގޮސް އަދުލު އިންސާފުގެ ނިޒާމު ހަރަކާތްތަކުގައި ބޭނުންކުރާކަމަށް ފާހަގަކޮށްފައިވާ އާއި، އާއިލާގެ ކާނުން ގޮތުގެ ބިމާ ބެހޭ ކަނޑައެޅުމަށް ބޭނުންވާތީ އާއި އާންމު އުސޫލުން ސަބަބަކަށް ހުށަހެޅި މައްސަލައަކުގައި މައްސަލަ ހުށަހެޅި ފަރާތުން އެދިފައިވާގޮތަށް ފަރާތަ ދިނުމަށްޓަކައި އެފަރާތުން މައްސަލަ އެއް ހުށަހަޅައިދިނުމަ ކޯޓުން ގޮތެއް ނިންމާނީ އެފަރާތުން އެދޭ ގޮތަށް މައްސަލަ ކުރަންވާނެ ރިޢާޔަތްކުރުމަށް ބޭނުމެއް ނުކުރެވޭ. އިތުރަށް ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ ދެމައްސަލައިގެ މައުޟޫޢު އެއް މައުޟޫޢުކަމުގެ ގޮތުގައި ނަތީޖާ ބަދަލުވާނެތީއެވެ. އެގޮތުން ދަޢުވާ މުދައްޢާ ހުށަހެޅި މައްސަލައިގައި އެފަރާތުން އެދިފައިވަނީ ހުށަހެޅި ދަޢުވާ މުދައްޢާއަށް ބިމުގެ ހައި ކަނޑައެޅިދިނުމަށް ކަމަށާއި އެއްބަސްވެފައިވާ އިސްތިއުނާފު މަޙްކަމާގެ ފަރާތުން އެދިފައިވަނީ ދިގުމުއްދަތު 6 ފަރާތަކުގެ މިލްކުވެރިކަމުގެ ދަށުގައި އޮތް ގޯތިތަކެއް ކަމުގައިވާތީ ކޮންމެ މީހަކަށް ޖާގަ ބައި ވަކިން ކަނޑައަޅައިދިނުމަށް ކަމަށެވެ.

17. އަދި، މިމައްސަލައާ ގުޅިގެން މިކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ވާހަކަދެއްކެވުން، ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2018/SC-A/31 ގަޟިއްޔާއަށް ރެފަރެންސްކޮށް އިސްތިއުނާފު މަޙްކަމާގެ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވަ

ދަޢުވާއެއްގެ [illegible] [illegible] [illegible] ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ޤަޟިއްޔާގެ ފާހަގަކުރެވުނު ނުކުތާގެ 13 ވަނަ ނަންބަރުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ [illegible] އެއް ދަރަޖައިގެ ގޮތުގައި ވިޔަސް [illegible] އަދި ޢާންމު އުސޫލުން މިގޮތުން [illegible] މައްސަލަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މިމައްސަލައިގައި [illegible] [illegible].

18. އެއްބާވަތުގެ މައްސަލައެއް ކޯޓަށް ހުށަހެޅިއްޖެނަމަ އަމަލުކުރަންޖެހޭ އުސޫލު ތަފްސީލުކޮށްދީފައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ **އަޙްމަދު [illegible]، ޙުސައިން ޢަލީދީދީ؛ [illegible] މުޙައްމަދު ވ [illegible] މޯލްޑިވްސް ޕެންޝަން އެޑްމިނިސްޓްރޭޓިވް އޮފީސް**[12] ޤަޟިއްޔާގައެވެ. އެގޮތުން އެޤަޟިއްޔާގެ ފާހަގަކުރެވުނު ނުކުތާގެ 13 ވަނަ ނަންބަރުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ "ސިވިލް ކޯޓާއި [illegible] ކޯޓަށް މައްސަލައެއް ހުށަހެޅިފައިވަނިކޮށް، އެމައްސަލައިގައި [illegible] [illegible] [illegible] ހަމަ [illegible] [illegible] ނުވަތަ [illegible] މައްސަލާގެ [illegible] [illegible] މައްސަލައެއް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އަދި [illegible] ވަކި [illegible] ނަންބަރުތަކެއް [illegible] ހުރިހާ މައްސަލައެއް [illegible] [illegible] [illegible] ނިންމުމަށްޓަކައި [illegible] އެއް [illegible]. އަދި [illegible] ހުރިހާ [illegible] ނަންބަރުތަކެއް ހިމަނަންވާނެއެވެ. ސުޕްރީމް ކޯޓުން [illegible] މައްސަލަ ނިންމާފައިވަނީ 24 ނޮވެންބަރު 2020 ގައެވެ. މިއީ މިމައްސަލަ ދަށު ކޯޓުން ބަލައި ނިންމާ މިކޯޓަށް އިސްތިއުނާފު ކުރުމުން ފަހުން ނިމިފައިވާ ޤަޟިއްޔާއެވެ.

19. އެހެންނަމަވެސް، ސުޕްރީމް ކޯޓުން [illegible] އުސޫލު ތަޢާރަފުކުރުމުގެ ކުރިން ވެސް [illegible] ނިޒާމުގައި އާންމު އުސޫލުން އަމަލުކުރެވެމުން [illegible] ގޮތަކީ އެއް [illegible] އެއްބާވަތުގެ [illegible] އެއް ހުށަހެޅިއްޖެނަމަ [illegible] މައްސަލަ އެއް [illegible] [illegible]. އަދި، [illegible] މައްސަލައެއް [illegible] ވެސް [illegible]. މިގޮތުން ބަލާއިރު، މިމައްސަލައިގައި [illegible] ދެމައްސަލަ [illegible] އެއް [illegible] [illegible]. އަދި

---

[12] ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2018/SC-A/31 ޤަޟިއްޔާ.

މައްސަލައިގެ ތާރީޚުގެ އަށް ބަލާއިރު މި ދެ މައްސަލަ އެކުއެކީގައި ގެންދިއުމަށް ފަރީޤުން ނިންމާފައިވެއެވެ. އަދި މިގޮތުން މައްސަލައިގައި ހިމެނޭ [illegible] އެއްބަސްވެއެވެ. ބުނެވިދިޔަ ދެމައްސަލަ ޝަރީޢަތުގެ ފަރާތުން އެއްކޮށް ހިނގާފައިވާކަން މައްސަލައިގެ ތަފްޞީލުތަކުންނާއި ދެފަރާތުން މީޢާދުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ދައްކާފައިވާ ވާހަކަތަކުން އެނގެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް، އެކަން މައްސަލަ ނިމުނުގޮތުގެ ރިޕޯޓުގައި ފާހަގަކޮށްފައިނުވެއެވެ. އިސްތިއުނާފު ކުރީ މުސްތައުނިފު މަޖިލީހުގެ ވާހަކަ މައިގަނޑު ގޮތުގައި ހުށަހަޅާ ސަބަބަކީ އެއީ މައްސަލަތަކެއްގެ ގޮތުގައި ހިނގި ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާތީވެސް އެކަން އެގޮތުގައި ހިނގާފައިނުވާ ކަމަށެވެ. ސަބަބަކީ އިސްތިއުނާފު މަރުޙަލާގެ [illegible] ގޮތުގައި ހުށަހަޅާ މައްސަލައިގައި 6 ދުވަހުން [illegible] ގޮތް [illegible] އަދި [illegible] ބަދަލުގައި މުއްދަތު ދީފައިވާ ފަރާތުން އެދިފައިވާ ގޮތަށް މުއްދަތު ދިނުމުގެ ބައި އެކަނި ވަކިކޮށްދީފައިވާތީވެ.

20. މަތީގައި މައްސަލަތަކުގައި އާންމު އުސޫލުން އަމަލުކުރަމުންދާ ގޮތަކީ މައްސަލަ ހުށަހެޅި ފަރާތުން އެދިފައިވާ ފަދަ ދިނުމާ ގުޅޭ ގޮތުން ކޯޓުން ގޮތުގެ ކަނޑައެޅުމެވެ. އެހެންނަމަވެސް، ތަކުރާރުކޮށް ފަހު ދެން މިންގަނޑުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ހިމެނޭ މައްސަލަތަކުގައި، ކޯޓުގެ ފަރާތުން މައްސަލަ ހުށަހެޅުމުގެ [illegible]، މައްސަލައިގައި މަސްއޫލިއްޔަތު ހިފުން އެންމެހައި ފާހަގަކޮށް ޝަރީޢަތަށް [illegible] އަ އެންމެންގެ ބަސް ޝަރީޢަތަށް [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. މައްސަލަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

21. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މައްސަލަ [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]

ވަކިކުރުމާއި، މަގު ނެގުމާއި، ގުރުއަތު ނެގުމާއި، ބިމުގައި ހުރި މުދާ އަގުކުރުމާއި ކުރުމުގައި އަދުލުވެރިކަން އޮތް ގޮތެއް ސަބަބުތަކުން ސާފުކުރެވެއެވެ.

22. މިމައްސަލައިގައިވެސް ދިފާޢުއްދާއިރުގައި ބެލުމުން އެ ފުރުސަތު ސަބަބުތަކުން ފަރާތްތަކަށްދީފައިވެއެވެ. މިގޮތުން ދޭތެރެ ފުރުސަތުގައި މައްސަލަ ބެލި ހުކުމްގެ ފަރާތުގެ ހައިސިއްޔަތުން މަޖްލިސް ދިރާސާކުރި ހުކުމް ޤާޟީން ދިން ބިމެ ބަހައިލުމަށް އެއްބަސްވުމުގެ ބަޔާން، ބަހާލި ގޮތުގެ ޤާޟީ ހުކުމްގައިވާ ފުރުސަތު ބަހައިލުމަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ މަޙްކަމާގެ ގޮތުން 5 ޤާޟީން ތިބި ފުލް ބެންޗް ސަބަބަކަށް ހުކުމްކުރައްވާފައި އެކަމެވެ. އިސްތިއުނާފު ކުރާ އިސްލާމީ މަޖްލީހުގެ ފާޑަކުން ހުކުމް ޤާޟީ (މިޤަޟިއްޔާ ސިވިލް ކޯޓުގެ 3934/Cv-C/2018 ގެ ސިވިލްކޯޓުގައި އިސްލާމީ މަޖްލީހުގެ ފާޑަކުން އައްޔަންކުރި ޤާޟީ) އައްޔަންކުރި ބަދަލު ބަރާބަރު ބަހާލެވުނު ގޮތުގައި ދެފަރާތުގެ ފާހަގަކުރެވުނު ބަހާލުމުގެ ގޮތުން މަޖްލިސް ހުކުމް ދޭތެރެ ބެލުމަށް އިސްތިއުނާފުކުރެއްވުމެވެ. އަދި އިސްތިއުނާފުގެ ސަބަބަކީ އެކަމުގެ ސަރަޙައްދު ބެލުމަށްވާ ޤާޟީއަކީ މަޖްލީހުގެ ފާޑަކުން ހުކުމް ދިން ގޮތުގައި[13] ހުރި ކަނޑައެޅުމުގެ (ހުކުމްކުރައްވާ ޤާޟީއަކީ އައްޔަންކުރި ބަލާ ދެފަރާތުގެ ވިޔަފާރިއަކަށް ގޮތަކަށް އަންނަ ބަދަލު) ސަބަބަކުން އިސްތިސްނާ ކަމަށްކަނޑައެޅުމުގެ ގޮތުން ގާނޫނުގައި ގޮތް އިޖުރާއަތުގެ ގޮތް ދަށުން ވާން ހުކުމް ސަލާމަތްކުރުމުގެ ފަރާތް ސިޓީ ކަމުން ސިޔާސަތު[14] ދިން މަރުޙަލާ ސާފުކުރެއްވެއެވެ. އަދި މިކަމަށް ރިޢާޔަތްކުރުމަށްޓަކައި، އިސްލާމީ މަޖްލީހުގެ ފާޑަކުން ހުކުމް މިޤަޟިއްޔާ ބަލައިގަންނަމުން ނިންމައެވެ. ސަބަބަކީ މިނިންމުމަކީ އިސްލާމީ މަޖްލީހުގެ ފާޑަކުން މި އިސްތިއުނާފުގައި ބައްލަވާ ނުކުތާއެވެ.

23. އެހެންކަމުން، އިސްތިއުނާފީ ފަރާތަށް ނުކުތާގައި އިސްލާމީ މަޖްލީހުގެ ފާޑަކުން ފާހަގަކުރާ ފަރާތުން އެފާޑަކުން ހުކުމް ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3934/Cv-C/2018 ގެ ސިއްޔާއިން މައްސަލާ ބަހައްޓަވާ ފާޑަކުން

---

[13] ވީނީ ސިޓީއިން ކަމުން ސިޔާސަތު ހުރިކަމުގެ ބިލުތަކުގެ އެކަމާ އިސްލާމީ ދެފަރާތް އެދި ފާޑު ޖަވާބު

[14] 425-B5/144/2019/16 (20 ޖަނަވަރީ 2019) ގެ ސިޓީ.

ހުރަހެއް ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2735/Cv-C/2018 ގެ ޝަރީޢަތާ ހިންގާފައިވާ ކަމަށް ބެލެވެން ނެތެވެ.
ދެމައްސަލަ އެއް އެކީގައި ހިންގައި މިޝާވަރުގެ އެނުން މައްސަލަތަކުގައި ޢަމަލުކުރެވޭ ފަދައިން ބެލެނިވެރިންނަށް
ބަސް ބުނުމުގެ ޙައްޤު ދަރިފުޅުންނަށް އެންގުން އުޅުމުން މައްސަލަތައް ބެލުމުގައި ގެނެވިފައިވާ ތަރުތީބުން
ބަޔަކު ގޮތުގެ 42 ވަނަ މާއްދާ އާއި 65 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފަށް މިމައްސަލައިގައި ދަރި ކޯޓުން
އަމުރުކުރައްވާފައިވާ ކަމުގައި ބެލެވެން ނެތެވެ.

24. މިމައްސަލައިގައި ޤަރީބުން އެދޭ މައިގަނޑު މައްސަލައަކީ، މަރުޙޫމާ މުޙައްމަދު ޒާހިރު އަނބިމީހާ ބައި ވަކިކުރަން
ބުނުއްވާފައިވާ ގޮތް ބައިވެރިކުރުމުގައި މަރުޙޫމާ މުޙައްމަދު ޒުހައިރު ދެން ބޭބެ ބެލެނިވެރިންނަށް އެއްކޮށް މިލްކުތަކުގެ
ގޮތަށް ނުދިން ގޮތް ބައިވެރިކުރުމަށް އެބެލެނިވެރިން ބުނުން ނުވުމެވެ. އަދި މިގޮތަށް ބިން ޢައްޔަންކުރުމުގައި ގޮތް
މަގެއް ނުދެވޭ ބެލެނިވެރިން ބޭނުމެއްނުވާތީއެވެ. އެގޮތުން ދުން ތިމާ ބެލެނިވެރިން ހުރަހެއް އެވަރު މަގެއް
ނުނަގައި، އެއްމަގަކުން ގޮތް ނަ ވަރިއަށް ބައިކޮށްލެވިދާނެތެވެ. މިގޮތަށް ބައިވެރިވުން ކޮށްލާ ބެލެނިވެރިއަކަށް ޤާނޫނީ
ހަކި ޙައްޤުގަކަށް އަށްހަރު ތިންކޮޅަކަށް ގެވެ. އަދި މިގޮތަށް ގޮތް ބައިވެރި ދެކުނަކަށްވެސް ދޭން، ދުން ބިމާ ބެލެނިވެރިން
ބުނުމުގެ ނުބެވެ. ސަބަބަކީ ގެއްލުމެއް ބައިވެރިވާނަމަ މަރުޙޫމު މުޙައްމަދުގެ ދުން ބުނުމުގެ ތިން އެއްގަޑަށް ފަރާތަށް
ބިމި ބެލެނިވެރިން ބުނުމުގެ ގޮތްތަކުގެ އެކިގައި އިޖުތިމާޢީ ޙައްޤުގެ ފުރުޞަތު ގެއްލިގެންދާނެއެވެ. މިކަން އެނގެންގޮތަށް
ގޮތް ބަލަން ބެލެނިވެރިން އިސްކަންދޭނީއެވެ. ނަމަވެސް ހުރަހަކަށް އޮވެން ފުރުޞަތުދިނުމުން އެއްބަސްވުމަކަށް ނާޖާ
ހުރަހަކަށް ބުނުމުގެ ނަފާތަށް ފުރުސަތުއިވުއެވެ. މަރުޙޫމު މުޙައްމަދު ބިމުގެ އެއްގޮތަކަށް ގޮތް ބައިވެރި ބިން
އެއްބަސްވުމުގަށް އިސްކަންދޭނީއެވެ. މަރުޙޫމު މުޙައްމަދު ބިމުގެ އެގޮތަށް ބައިވެރިވުން މަރުޙޫމު މުޙައްމަދުގެ
ވާރުތަ ތަންތަނުގައި އިޖުތިމާޢީ ނަފާތަކުން ކަމަށްވެއެވެ. މިކަން ސާބިތުކުރުމަށް މަރުޙޫމު މުޙައްމަދުގެ ފުރުޞަތު މާލެ
ސިޓީ ކައުންސިލްގެ އިދާރާއަށް ދިޔަ ހުރަހަށްވާ ގޮތަށް ބިން ބައިވެރިކުރަން އިޖުތިމާޢީ ނަފާތަކުން އެކަމަށް
އުސޫލުން ހުށަހެ ދަރިފުޅުން ހުރަހަކީ ނާޖާއިޒު އެއްގޮތަށް ހުރި ފަހުން ސަރަޙައްދު ބިންދިފައިވާކަމެވެ.

25. ބިން ޢައްޔަންކުރުމަށް ބެލެނިވެރިން ވަކިގޮތަކަށް ހުށަހަޅާ މައްސަލަތަކުގައި ކޯޓުތަކުން އާންމުކޮށް ޢަމަލުކުރާ އުސޫލަކީ، ބިން ޢައްޔަންކުރުމަށް ބެލެނިވެރިން ވަކިގޮތަކަށް އެއްބަސްނުވާނަމަ، ބެލެނިވެރިންގެ މެދުގައި ޤުރުޢަތުލައިގެން ބިން ޢައްޔަންކުރުމަކީ ބެލެނިވެރިންގެ މެދުގައި ޢަދުލު ހަމަހަމަކަން ގެންގުޅެ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 20 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ހަމަހަމަކަމުގެ މިންގަނޑާ ޚިލާފަށް ތަފާތުކުރުމެއްކަމުގައި ނޫނީ ނުބެލެވޭނެކަމާއި، އަދި ޤުރުޢަތުން ބެލެނިވެރިންގެ މެދުގައި ބިން ޢައްޔަންކުރުން، ބިން ޢައްޔަންކުރުމުގެ ގޯތީގެ އެއްވަރު އެހެން ނުވަތަ ގޯތީގެ ފުޅުން ބިން ދިމާވާ، އެއްވަރެއް ބޮޑުމިނުގައި ބެލެނިވެރިންގެ ތެރެއިން އެކަކު ބިމާ ޙާލަތުގައި ބަލާއިރު އެކަކަށް އިސްކަންދީ، އެހެން ބެލެނިވެރިންނާ ތަފާތުކުރުމެއްކަމުގައި ނުބެލެވޭނެކަމާއި، އަދި ވަކި ފަރާތަކަށް ނުވަތަ ވަކި ބަޔަކަށް އިސްކަންދީ، ގޯތި ބިން ބެހުމުގައި އަދި ވަކި ނިޔާވެފައިވާ ގޯތި މިފަދަ ބެހުމަކީ 2018/HC-A/97 ނަންބަރު ހައިކޯޓުގެ ޤަޟިއްޔާގައި ސާބިތުކޮށްފައިވާ ކަމެކެވެ.

26. މި އުސޫލު މިމައްސަލައަށް ތަޠްބީޤުކުރުމުން ބަލާއިރު، މިމައްސަލައިގައި ހިމެނޭ ގޯތިން މަގުން ނަގަން 6 ބެލެނިވެރިންގެ ތެރެއިން 5 ބެލެނިވެރިން ބޭނުމެއް ނޫނެވެ. އަދި ހަމައެކަނި ޤުރުޢަތުން ގޯތި ބަހަން ބޭނުންވެސް އެފަރާތްތަކުން ބޭނުންވާ ނުވެއެވެ. އިސްތިއުނާފު މިމައްސަލައިގައި ސަބަބުތަކުގެ މަޤުޞަދުގައިވެސް މި ފަށް ބެލެނިވެރިން ގުޅުއްވުން ތަޙުޤީޤުކޮށް ގޯތި ބަހަން ބޭނުންވާ ނުވާކަމަށް ބުނެއެވެ. އަދި އެގޮތުން ގުޅުއްވުން ނަގައިދިނުމަށް މަސައްކަތްކުރުމުގައި ހިމެނޭ ހުރިހާ މަސްލަޙަތުގެ މަސައްކަތް ވެސް އެނގިގެން ދިޔައީއެވެ. މަގުން ނަގައި ބެލެނިވެރިން އެކަމާ ބެހޭ ގޮތުން މަގު ނަގައި ބިމުން ބައެއް ގޮތުގެ ގޯތިގައި މަޢުލޫމާތުދިނެވެ. އެގޮތުގައި ޢިލްތިމާސްކުރުން ބޭނުންވާ ފަރާތްތަކުން އަލުން ސަމާލުކަމަށް ގެނެވިފައިނުވެއެވެ.

27. ސިޓީގެ ކޯޓުގެ ސަފުހާތަކުގެ މަޢުލޫމާތުން މިއަދުގެ ޙާލަތުގައި ކަންތައްތަކަށް ރިޢާޔަތްކުރެވިފައެވެ. ގޯތި ބަހައި ބިން ވަކި ކުރަން އެދި ފާހަގަކޮށް ބިން ވަކިކުރުމަށްފަހު ގޯތީގެ ބިމުގެ ބެލެނިވެރިން އެދި ފަރާތުން ގޯތިން މަގު

ނުނަގައި ޝަމާނާ މުޙައްމަދުގެ ބިން ވަކި ކުރުމުގައި ހިސާބުތަކެއް ތަފާސީލުކޮށްފައެވެ. އަދި ދެން ވީމާ ބޮޑު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ބިނާކޮށް [illegible] [illegible] ތަފާސީލުކޮށްފައެވެ.

ޝަރީޢަތުން ރިޢާޔަތްކުރި ނުކުތާ ބަލައިގަނެވޭނެ ބިނާކުރެވިފައިވާ ގޮތް

28. އިސްތިއުނާފީ ދަޢުވާ ނުކުތާގައި އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ މައްސަލަ ނިންމުމުގައި މާލެ ސިޓީ ކައުންސިލުގެ އިދާރާގެ ނަންބަރު 425-B5/144/2019/75 (20 މާރިޗު 2019) ސިޓީއަށް ޝަރީޢަތުން ރިޢާޔަތްކޮށްފައިވާއިރު އެސިޓީ [illegible] ބިނާކޮށްފައިވާކަމަށެވެ.

29. މާލެ ސިޓީ ކައުންސިލުގެ އިދާރާގެ ނަންބަރު 425-B5/144/2019/75 (20 މާރިޗު 2019)ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ "ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 144-B3-CR4/425/2019/69 (06 މާރިޗު 2019) ސިޓީގައި އަންގާފައިވާގޮތުން ތައްޔާރުކޮށްފައިވާ ހ. [illegible] [illegible] ހިޔާ ގޯތީގެ ޗާޓު ކޮޅު މިސިޓީއާ އެކު ހިއްސާކުރަމެވެ."

30. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 144-B3-CR4/425/2019/69 (06 މާރިޗު 2019) ސިޓީގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ އެސިޓީއާއެކު ފޮނުވާފައިވާ ޗާޓާއި އެއްގޮތަށް ހ.[illegible] [illegible] ހިޔާ ބަންގާޅަ ގޯތި ދެބައިކުރުމުގައި ބައިވަރުވުން ބޭނުންވާ ބިމުގެ ބޮޑުމިން، ގޯތި އޮތްތަނާއި، އެގޯތީގެ ދިގުމިން އަދި ކުރިމަގުގައި ބޭނުންވާ ބޮޑުމިނާއި، އެގޯތީގެ ބަށްކޮށްފައިވާ ގޮތް ބިނާކޮށްފައިވާ ތަރުތީބު ގޮތް ބޮޑުމިނުގެ ތަފާސީލް އަކަފޫޓުން އެނގޭނެ ގޮތަށް ބައިކުރެވިފައިވާ ބޮޑުމިން ޗާޓުގައި ހިމަނާފައެވެ.

31. ރަވާލާދީފައިވާ ބާވަތުގެ ސިޓީއަކީ ބިން ބައިކޮށް [illegible] މައްސަލަތަކުގައި، އާންމު އުސޫލުން ވެސް [illegible] ބިން [illegible] ގޮތް ކަނޑައެޅުމުގެ ކުރިން، ހުށަހެޅިފައިވާ ގޮތުން ބިން [illegible] ބިމުގެ [illegible] ހައިޞިއްޔަތުން އަދި ބިން ބަލަހައްޓާ ފަރާތުގެ ހައިޞިއްޔަތުން ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ސާފުކުރުމަށް ފުރިހަމަކުރާ އިޖުރާއަތުތަކެވެ. މިގޮތުން، މިފަދައިން ކޯޓުތަކުން [illegible] ސިޓީތަކާ ގުޅިގެން [illegible] ބަލާނީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނެގިފައިވާނަމަ [illegible] ކަނޑައެޅިފައިވާ [illegible] ގޮތުގެ [illegible] އާއި ބިން [illegible] އެއްވެސް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އާއި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަނޑައަޅާފައިވެއެވެ.

32. މިފަދައިން ކޯޓުތަކުން، [illegible] މައްސަލައިގައި ހިމެނޭ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ބިން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ބިން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

33. އާންމު [illegible] [illegible] މިމައްސަލައިގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ހުށަހެޅުނު ޝާހިދުންނާއި ބަޔާންތަކުގެ ހުށަހަޅުއްވުންތަކަށް ބަލައި ޝަރީޢަތުން އެންމެ އިންސާފުވެރިކަމަށް ފުރުން ޝާހިދެވެ. މިޝާހިދަކީ މައްސަލާ މުޤައްދަމާގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި ޝާހިދެއް ކަމުގައިވިޔަސް، މިޝާހިދު ދުރު ބަދަލުވެރިކަން ކަސްތަޅުވާލުން ފުރުޞަތު ދޫކޮށްލެވެ.

34. މަދަނީ ތަބީޢަތުގެ މައްސަލަތަކުގައި ޝަރީޢަތުން ހުށަހެޅިފައިވާ މައްސަލައެއްގެ ޙުކުމަށް ވާސިލުވުމަށްޓަކައި ކޯޓުތަކަށް ކަމަށް އެމައްސަލަ ބެލޭ ފަރާތަކުން ގާނޫނީ ދިފާޢު އަދި މަސްޢޫލިއްޔަތު ކޮށްދިނުމަށް އަނިޔާވެރިން ދިފާޢުކުރުމުގެ ބަޔާންކޮށްފައި، މިގޮތުން ކޯޓު ދިފާޢަށް އަދި އަސާސީހައްޤެއް މިކަމަށް ގެއްލުން ދިނުމަށް ގޮތަށް ފަރާތްތަކުގެ ޝަރީޢަތުން މިއުސޫލުގެ މައްސަލަ ކަމުގެ ސާބިތުކުރުމުގައި އަދި ދިފާޢުގެ މައްސަލަ ބަލަނީ ޝަރީޢަތުގައި އިޖުރާއަތުތަކުގެ ނުވަތަ އަސާސީޙައްޤުތަކުގެ އަދި ދޭ ކަން ބަލައިދިނުމުގެ ފުރުޞަތު ދިނުމަށް އަސާސީޙައްޤުތަކުގެ ހަމަހަމަކަން ފުރުޞަތު ދިނުމަށް ދޭންޖެހޭނެކަމަށް ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ[15] **ޢުމަރު ދާއޫދު ވ. ސިވިލް ސަރވިސް ކޮމިޝަން** ގެ ޤަޟިއްޔާގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާ ނުކުތާގެ 20-1 ވަނަ ނަންބަރުގައި ފާހަގަކުރައްވާ އެއީ ދަޢުވާކުރާ ބުނެފައިން ފާހަގަކުރައްވާފައިވެއެވެ. އަދި އިޖުރާއަތުގައި ޝަރީޢަތުން ހަމަހަމަކަމާ ސާބިތު އަސާސީ ޙައްޤުތަކުގެ ތެރެއިން އިޖުރާއަތުގެ ގޮތުގައި ދިފާޢުގެ ޙައްޤުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު އަދި ޝަރީޢަތުގެ ތަޙުޤީޤުގައި ހުށަހެޅުން ޙައްޤުތަކުގެ ތެރެއިން ހިމެނޭ ޙައްޤުތަކެއް ކަމުގައިވާތީ އެ ޙައްޤުތަކަށް ގެއްލުން ފާހަގަކުރައްވާފައިވާ ޙައްޤުތަކެއް ފާހަގަކުރެވޭ ދިފާޢުގެ ޝާހިދުން ނުވާ ކަމަށް ފާހަގަކުރައްވާފައިވެއެވެ.

35. މިއުސޫލުތައް މިމައްސަލައަށް ތަތުބީޤުކޮށްލާއިރު، 30 (ތިރީސް) ވަނަ ޕެރެގްރާފުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާފަދައިން މި މައްސަލައާ ގުޅޭގޮތުން ޝަރީޢަތުން މާލީ ކުއްލިސިޓީން ފޮނުވާފައިވާ ޝާހިދު އެ ޝާހިދު މައްސަލައިގައި ހިމެނޭ އިންތިޒާމާއި ފާހަގަކުރާ ހިއްސާކުރެވި އެއާ ގުޅޭ ފާހަގަކުރައްވާފައިވާ ސާބިތުކުރުމުގައިވާ

---

[15] ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2012/SC-A/05 ގެ ޤަޟިއްޔާ.

ހާޖަތުވޭ. މައްސަލައިގައި ދަރު ކޯޓުގެ ނިންމުން ބިނާކުރައްވައިދޭ އިސްލާމީ މަޢުލޫމާތު ދަޢުވާގެ ފަރާތުން ކުރިއަށް އެސްޓޭޓަކަށް ދޫކުރޭ. 30 (ތިރީސް) ވަނަ މާއްދާގައި ދުވަހު މައްސަލަތަކުގައި ސިޓީ ކައުންސިލްތަކުގެ ދައުރު އޮންނަ ގޮތް ބަޔާންކޮށްދީފައިވާނެއެވެ. މާލެ ސިޓީ ކައުންސިލްގެ ސިޓީގައި ހަވާލާދީ ހާޒިރު މައްސަލައިގައި ބިނާކުރައްވާ ފަރާތްތަކުން ބިނާކުރައްވާފައިވާ ހާޒިރުކޮށްދިނުމަށް ސަރުކާރުން އެދުނު އެއްބަސްވުން އޮތުމުން ގުޅުންހުރި ވަނީ ކައުންސިލް ނިޔާ ކޮށްދީފައި ނުވާތީ ކަމަށް ނިންމީމެވެ.

36. އޭގެ އިތުރުން، މާލެ ސިޓީ ކައުންސިލްގެ ސިޓީ އެހެންނަމަވެސް ބިނާކުރައްވާފައިވާ ގެއްލިފައިވާ މަސްލަހަތު ކާބައިކަން ސާބިތުކުރާނަމަ އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން މިސާލަކަށް ބިނާކުރުމުގެ ދަރުމަތިން، އިސްތިއުނާފު މަސައްކަތުގައި އެއް ފަރާތަކުން ދުރުކުރުމުގެ ކޯޓުގެ ނިންމުމާ ދިމާލަށް ކުރަނިވި ކަންކަން ހިނގާ ކަމަށް އެގޮތަށް ބުނެ ކަމަށް އެދިފައިވާ ދަރުވަނަ ކޯޓުގެ މައްސަލަ ބަޔާންކޮށްދޭ އަނެއް ބަދަލުކުރުމުގެ ދުރުކުރެވޭ ނިސްބަތުން ކަމަށް ބަލައިގަނެވޭ. އެހެންނަމަވެސް، ސަރުކާރުގެ ހިންގުމުގައި ހައި އަދާކުރެ ވަޒީފާގެ ސަބަބުން އެއްވެސް ފަރާތަކުން ބަޔާންކުރި ގުޅިގެން އިސްތިއުނާފު ކޯޓަށް މައްސަލަ ތަކަށްގައި، އަނެއްކާ ގުޅިގެންދާގޮތުގައި ސަރުކާރުގެ އަދި ބަޔާންކޮށްދީފައި ބަލާނަމަ ދެން ސާބިތުކުރުމަށް ކުރެވޭ، އަދި ހައިކޯޓުގެ ވަޒީފާގެ ސަބަބުން މައްސަލަ ބަޔާންކޮށްދިނުމުގެ ނިމުމާ ކަނޑައަޅުއްވައި އިސްތިއުނާފު ކޯޓުން ދިމާވާ ނިންމުމާއި އަދި އެހެނިހެން ގުޅިގެން މަސައްކަތް ބެލުމުގެ އަދި ޝަރުޢީ / ނުވަތަ ޤާނޫނީ ހަރަކާތްތަކަށް ކުރެވޭ ނިޔާތަކަށް ކުރެވޭ ނިޔާ ކުރެވޭ ދަށުން.

37. ވީމާ، މިޤަޟިއްޔާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ތިން ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލީހުން އެއްބަސްވެވުނު ސިވިލް ކޯޓުގެ ދަޢުވާގެ ނަންބަރު 2735/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާގައި އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ހުކުމަކާ ނިސްބަތްވާ މައްސަލަ ބާޠިލު އަނބުރާ ބަލައި ދުރުކުރުމަށް ފޮނުވައި ސަބަބާހުރެ ނިންމީމެވެ.

ޙުކުމް:

ދެންފަހެ، އިސްވެ ބަޔާންވެދިޔަ ކަންކަން އެގޮތަށް ހުރުމާއެކު، ހުށަހެޅިފައިވާ އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތަކުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2735/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާގެ ނިންމުމަށް ބަދަލެއް ގެންނަންޖެހޭ ޤާނޫނީ ސަބަބެއް ނެތް ކަމުގައި ކަނޑައަޅައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި މިޤަޟިއްޔާ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލީހުގެ އިއްތިފާޤުން ޙުކުމްކުރީމެވެ.

މިޤަޟިއްޔާ ބަލައި ޙުކުމް ކުރީ:

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ފައިސަލް

ފަނޑިޔާރު ޢާއިޝަތު [illegible]

(ރިޔާސަތު)

ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީދު